

Natuur(lijk) begraven?

Kijk eerst naar de bestaande begraafplaats

Het aantal traditionele begrafenissen loopt terug en graven worden steeds minder vaak verlengd. Daardoor ontstaan lege vakken en dalen de structurele inkomsten. Dit, terwijl de kosten voor onderhoud en beheer blijven doorlopen. Tegelijkertijd zien we dat de vraag naar natuurlijk begraven groeit. En dit biedt kansen voor gemeenten.

Auteur: Mariëlle Wijffelaars

De verschuiving van begraven naar cremen zet door. Begraafplaatsen die ooit zijn uitgebreid op basis van groeiverwachtingen, beschikken nu over ruimte die niet volledig wordt benut. En dit kost geld zonder dat daar inkomsten tegenover staan. Denk aan groenonderhoud, paden en bomen.

Natuurbegraven kan zorgen voor een andere vorm van inkomsten

De laatste jaren zien we dat natuur-(lijk) begraven sterk in opkomst is. Inwoners zoeken een sobere, groene plek zonder grafmonument of intensief onderhoud, een plek in een rustige omgeving met een natuurlijke uitstraling. Natuurbegraafplaatsen zijn in opkomst, maar

kennen een aantal beperkingen. Ze vragen een groot beschikbaar oppervlak, de bestemming moet worden gewijzigd en is er sprake van een negatieve impact op de bodem. Het realiseren van een natuurbegraafplaats is hiermee niet in elke gemeente mogelijk. En wellicht ook helemaal niet wenselijk. Een alternatief voor een natuurbegraafplaats is juist gebruikmaken van de structurele leegstand op de gemeentelijke begraafplaats.

Private natuurbegraafplaatsen zorgen voor concurrentie

In verschillende regio's ontstaan particuliere natuurbegraafplaatsen. Voor gemeenten lijkt dat soms een ontwikkeling op afstand, maar het effect is lokaal te merken. Als inwoners uitwijken naar een particuliere aanbieder, verdwijnen inkomsten uit de gemeentelijke exploitatie, terwijl de vaste kosten van de eigen begraafplaats blijven bestaan.

Op verzoek van de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en het LOB (Landelijke Organisatie Begraafplaatsen) leverde KYBYS input voor het rapport *Natuurlijk begraven, kansen voor reguliere begraafplaatsen*. Daarbij heeft KYBYS nadrukkelijk benoemd dat gemeenten niet automatisch nieuwe natuurbegraafplaatsen moeten toestaan zonder eerst te onderzoeken wat mogelijk is op de eigen, bestaande begraafplaatsen.

Aan de slag op de gemeentelijke begraafplaats

Start met wat er al is. Analyseer de ruimte, de capaciteit en de exploitatie van de huidige begraafplaats. Pas daarna kun je als gemeente een afgewogen keuze maken over het toestaan van een particuliere natuurbegraafplaats. Daarmee voorkom je extra beslag op schaarse ruimte én houd je regie op de eigen begraafplaats. Uit het rapport blijkt dat natuurlijk begraven juridisch en praktisch goed inpasbaar is binnen bestaande gemeentelijke begraafplaatsen.

Exploitatie als uitgangspunt

Natuurlijk begraven vraagt om een goede analyse van de exploitatie en capaciteit. Als blijkt dat sprake is van (toekomstige) overcapaciteit, zet je als gemeente de volgende stap: bepalen welk deel van de begraafplaats geschikt is voor een natuurlijke inrichting. Denk aan vakken waar de bezetting laag is of waar in de komende jaren veel ruimingen plaatsvinden. Natuurlijk begraven kent vaak andere uitgiftevoorwaarden, bijvoorbeeld langere termijnen. Dat vraagt om passende tarieven en duidelijke afspraken over onderhoud en grafmarkering.

KYBYS ondersteunt gemeenten hierbij van a tot z. In de praktijk begint dat bij een haalbaarheidsonderzoek. Daarna volgen een capaciteitsanalyse, een exploitatieadvies, advies over wet- en regelgeving en ondersteuning bij het

opstellen van beleid. Ook het ontwerp en de inrichting van een natuurlijk grafvak of urnenbos maken daar onderdeel van uit. Door strategie, organisatie en uitvoering in samenhang te bekijken, ontstaat een oplossing die past bij de locatie én bij de gemeentelijke exploitatie.

Duurzaamheid en biodiversiteit als mooie bijvangsten

Natuurlijk begraven sluit aan bij de vraag van mensen. Zij willen liever geen zorg meer voor een graf. Ook sluit het vaak aan bij gemeentelijke ambities rond vergroening en biodiversiteit. Maak die ambitie zichtbaar in de inrichting, bijvoorbeeld door strak gazon te vervangen door bloemrijk gras, het planten van inheemse soorten en het beperken van verharding. Ook adviseert KYBYS om extensief beheer toe te passen, met minder maaibeurten en meer ruimte voor natuurlijke ontwikkeling. Daarmee stijgt de biodiversiteit en verandert ook de beleving van de plek. Nabestaanden ervaren rust en natuur, zonder dat het karakter van de begraafplaats verloren gaat. Het is wel belangrijk te zorgen voor duidelijke structuur en goede toegankelijkheid. Herdenken vraagt om overzicht en herkenbaarheid.

Wees welkom voor een kijkje in de keuken

Dit voorjaar organiseert KYBYS een tour langs begraafplaatsen waar natuurlijk begraven is gerealiseerd. Gemeenten krijgen informatie over de juridische, financiële en beheer-technische aspecten van natuurlijk begraven. Daarnaast bezoeken deelnemers verschillende locaties en krijgen zij ter plaatse een rondleiding. Zo zien zij hoe inrichting, beheer en

Merel van den Bosch

Praktijkvoorbeeld: gemeente Renkum
Dat gemeenten zelf regie nemen, blijkt uit het project in Renkum. 'Voor de gemeente Renkum heeft KYBYS een natuurbegraafplaats gecreëerd op een perceel op een landgoed. De akker is getransformeerd tot een begraafplaats met een natuurlijke uitstraling, volledig passend bij het omringende landschap. Ook is in de bosrand een urnenbos gemaakt, waar urnen op een natuurlijke wijze worden begraven en daar worden opgenomen in de natuur,' vertelt projectleider Merel van den Bosch van KYBYS. 'De gemeente speelt hiermee in op de trend van natuurlijk begraven en heeft er bewust voor gekozen dit zelf te gaan ontwikkelen.' Dit voorbeeld laat zien dat gemeenten niet hoeven af te wachten. Zij kunnen zelf invulling geven aan deze ontwikkeling, passend bij hun landschap en exploitatie.

exploitatie in de praktijk werken. Die combinatie van theorie en praktijk helpt bij het maken van een onderbouwde keuze voor de eigen begraafplaats.

Proactief aan de slag met je gemeentelijke begraafplaatsen

De daling van het aantal begravingen vraagt

Ralph Otten

Praktijkvoorbeeld: gemeente Haaksbergen

De gemeente Haaksbergen heeft samen met KYBYS op de bestaande begraafplaats Het Waarveld een gedeelte ingericht voor natuurbegraven.

'De gemeente Haaksbergen benaderde KYBYS voor de planvorming en voorbereiding van natuurbegraven op begraafplaats Het Waarveld,' vertelt projectmanager Ralph Otten van KYBYS. 'We hebben de uitgangspunten, criteria en regels opgesteld, een exploitatieplan gemaakt en gezorgd voor de voorbereiding van de uitvoering. Dit bestond uit het maken van technische tekeningen, een directiebegroting en werkomschrijving.' Dit heeft geresulteerd in een gedeelte voor natuurbegraven, passend bij de omgeving. De graven hebben een natuurlijke uitstraling met een Twentse veldkei. Deze staat symbool voor de eeuwigheid en heeft geen onderhoud nodig. 'De gemeente heeft zelf de stap gezet naar natuurbegraven. Het is een plek geworden waar nabestaanden kunnen gedenken, maar ook een wandeling kunnen maken in een natuurlijke omgeving.'

om heroverweging van de toekomst van de gemeentelijke begraafplaats. Leegstand en teruglopende verlengingen zetten de exploitatie onder druk. Natuurlijk begraven is geen wondermiddel, maar biedt wel perspectief. Hiermee benut een gemeente bestaande ruimte, sluit zij aan bij veranderende wensen en versterkt zij de eigen dienstverlening. De kernvraag is eenvoudig: laat je de ontwikkeling over aan een private organisatie of pak je als gemeente zelf de regie?

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!